

شناسنامه و استاندارد دسته خدمات و مراقبت های پرستاری سطح دو

خدمات و مراقبت های تخصصی پرستاری در منزل

تابستان ۱۴۰۵

معاونت درمان

تنظیم و تدوین:

دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری معاونت پرستاری وزارت متبوع

اسامی تدوین کنندگان:

۱. دکتر خورشید وسکویی اشکوری، دکترای تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، مدیر کل دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری
۲. دکتر تکتّم کیانیان، دکترای تخصصی پرستاری، عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران
۳. پرستو آریاملو، کارشناس ارشد پرستاری، معاون دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری، معاونت پرستاری
۴. الهام الماسی، دانشجوی دکترای تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، رئیس گروه توسعه خدمات پرستاری، دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری، معاونت پرستاری
۵. نسترن نوروزی پرشکوه، کارشناس ارشد پرستاری، کارشناس دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری، معاونت پرستاری
۶. سوسن جمشیدی فارسانی، کارشناس پرستاری، کارشناس دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری، معاونت پرستاری
۷. ملیحه طالبی جاغرق، دانشجوی دکترای تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، رئیس گروه بهره وری و تعرفه خدمات پرستاری، دفتر توانمند سازی و بهبود سرمایه های انسانی، معاونت پرستاری
۸. دکتر خدیجه مرادیبگی، عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی آبادان، مدیرکل دفتر توانمندسازی و بهبود سرمایه های انسانی معاونت پرستاری
۹. دکتر احمد نجاتیان، دکترای تخصصی سیاستگذاری در نظام سلامت، رئیس کل سازمان نظام پرستاری ایران

با همکاری:

هیئت ممکنه و ارزشیابی رشته پرستاری، انجمن علمی پرستاری ایران، انجمن علمی سلامت جامعه و سالمندی پرستاری، انجمن پرستاران قلب ایران، انجمن علمی پرستاری کودکان ایران و انجمن علمی پرستاری بزرگسالان ایران- انجمن علمی پزشکان داخلی ایران- انجمن علمی جراحان قلب و عروق ایران- انجمن علمی مراقبت های ویژه ایران و بنیاد سی اف ایران-هیئت ممکنه و ارزشیابی رشته بیماری های کودکان- هیئت ممکنه و ارزشیابی رشته بیماری های قلب و عروق- هیئت ممکنه و ارزشیابی رشته مراقبت های ویژه

تحت نظر:

دکتر سید سجاد رضوی عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی و معاون درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
دکتر عباس عبادی عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله و معاون پرستاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

تحت نظارت فنی:

گروه استانداردسازی و تدوین راهنماهای سلامت

دفتر ارزیابی فن آوری، استانداردسازی و تعرفه سلامت

معاونت درمان

مقدمه:

سطح‌بندی خدمات پرستاری در منزل، یکی از مؤثرترین ابزارهای کنترل هزینه‌های درمانی در نظام‌های بیمه‌ای پیشرفته و یک چارچوب نظام‌مند برای تنظیم رابطه بین شدت نیاز بیمار، پیچیدگی مراقبت، صلاحیت نیروی انسانی و میزان تعهدات سازمان‌های بیمه‌گر است. این خدمات با هدف ارتقای کیفیت مراقبت‌های پرستاری در منزل و جلوگیری از ارائه خدمات غیرضروری یا نامتناسب، کاهش بستری غیرضروری و پیشگیری از عوارض پرهزینه طراحی شده است.

در این مدل، سطح‌بندی خدمات و مراقبت‌های پرستاری در منزل بر اساس پیچیدگی، حجم خدمات و صلاحیت‌های پرستار ارائه‌دهنده خدمت شامل: خدمات و مراقبت‌های اولیه کمک پرستاری، خدمات و مراقبت‌های پایه/عمومی پرستاری، خدمات و مراقبت‌های تخصصی پرستاری و خدمات و مراقبت‌های ویژه پرستاری طبقه‌بندی می‌شوند.

بسته سطح دو شامل خدمات و مراقبت‌های تخصصی پرستاری می‌باشد که توسط پرستاران با مدرک کارشناسی و بالاتر پرستاری دارای پروانه صلاحیت حرفه‌ای با تاریخ معتبر و گواهی مورد تایید وزارت متبوع در دوره‌های تخصصی مربوطه و بر اساس موارد مندرج در این بسته خدمتی ارائه می‌گردد. این بسته خدمتی زمانی ارائه می‌شود که بیمار به مداخلات نیمه‌پیشرفته، زمان‌بر و با سطح تهاجم بیشتر از سطح خدمات و مراقبت‌های پرستاری پایه/عمومی نیاز دارد اما نیازمند مراقبت‌های ویژه نیست. خدمات این سطح معمولاً توسط پرستاران، دارای مهارت‌ها و صلاحیت‌های بالاتر از سطح پایه/عمومی ارائه می‌گردد.

الف) عنوان دقیق خدمت مورد بررسی (فارسی و لاتین):

بسته خدمات و مراقبت‌های پرستاری سطح دو: خدمات و مراقبت‌های تخصصی پرستاری در منزل

Level Two Service Package: Specialized Home Nursing Services and Care

ب) تعریف و تشریح خدمت مورد بررسی :

خدمات و مراقبت‌های تخصصی پرستاری، خدماتی هستند که فراتر از سطح پایه/عمومی و پایین‌تر از سطح مراقبت‌های ویژه می‌باشند. این خدمات براساس دستور پزشک و توسط کارشناس پرستاری و بالاتر ارائه می‌شود که علاوه بر دارا بودن دانش و مهارت پایه/عمومی پرستاری و پروانه صلاحیت حرفه‌ای، حداقل دو سال سابقه کار در بخش‌های تخصصی مربوطه (مانند انواع بخش‌های پیوند اعضای بدن، زخم و استوما، دیالیز، گوارش، روان، انکولوژی، اطفال، نوزادان، جراحی عروق و سایر بخش‌های تخصصی) و حداقل ۱۰۰ ساعت دوره‌های آموزشی مورد تایید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی را متناسب با نوع خدمت تخصصی داشته باشد. پرستار تخصصی دارای توانمندی جلب اعتماد - اطمینان بیمار و خانواده وی و برقراری ارتباط حرفه‌ای مؤثر - مهارت کار با دستگاه و تجهیزات پزشکی - مهارت انجام تست‌های آزمایشگاهی - مهارت معاینات فیزیکی و ارزیابی تخصصی پرستاری - مهارت احیای پایه و پیشرفته و سایر مهارت‌های تخصصی پرستاری می‌باشد. بدیهی است؛ کلیه خدماتی که توسط پرستار در سطح پایه/عمومی ارائه می‌شود؛ توسط پرستار این سطح نیز قابل ارائه می‌باشد.

ج) خدمات پرستاری قابل ارائه در سطح دو (خدمات و مراقبت‌های پرستاری تخصصی):

۱. ارزیابی جامع بیمار
۲. طراحی و اجرای فرایندهای پرستاری
۳. ارزیابی کامل سیستم عصبی و تعیین نمره EDSS^۱ در بیماران مبتلا به مولتیپل اسکلروزیس
۴. مشارکت در فرایند احیاء قلبی - تنفسی پیشرفته (با حضور پزشک)
۵. اجرای فرایند پرستاری در کنترل انواع خونریزی
۶. اجرای فرایند پرستاری در مراقبت و مدیریت انواع زخم کوچک، بزرگ، عمیق و انواع سوختگی‌های درجه دو و سه
۷. ارزیابی علائم بالینی عفونت در بیماران دچار انواع زخم
۸. اجرای فرایند پرستاری در دبریدمان لایه نکروز زخم
۹. اجرای فرایند پرستاری در حمام دادن بیماران سوختگی
۱۰. اجرای فرایند پرستاری پس از آمپوتاسیون اندام‌ها (تحتانی و فوقانی)
۱۱. اجرای فرایند پرستاری در مراقبت از استوما (تخلیه و تعویض کیسه، شستشو، مراقبت از پوست و تعویض پانسمان)
۱۲. اجرای فرایند پرستاری در تعبیه و تعویض سوند فولی
۱۳. اجرای فرایند پرستاری در تعبیه، تعویض و مراقبت از NGT^۲
۱۴. اجرای فرایند پرستاری در مراقبت از PEG^۳

¹ Expanded Disability Status Scale

² Naso Gastric Tube

³ Percutaneous Endoscopic Gastrostomy

۱۵. اجرای فرایند پرستاری در مراقبت از نوزاد نارس (تغذیه، دفع، مراقبت از پوست، پیشگیری از هیپوترمی، هایپوترمی، پیشگیری از آپنه، مراقبت های رشد و تکامل و...)
۱۶. اجرای فرایند پرستاری در ساکشن ترشحات در نوزاد و کودک
۱۷. اجرای فرایند پرستاری در مدیریت و مراقبت از بیماران با مشکلات روان در سطح ساده (اختلال در تعامل اجتماعی و انزوای اجتماعی، دمانس و دلیریوم، کم خوری و پرخوری عصبی، بیش فعالی همراه با نقصان توجه، ترس، سندروم استرس پس از سانحه PTSD^۴، اختلال شخصیت وابسته، افسرده و مانیا و ...، تجویز و تزریق داروهای تزریقی روانپزشکی، پایش درمان با داروهای تزریقی طولانی اثر و ارزیابی و مدیریت عوارض داروهای روانپزشکی (علائم اکستراپیرامیدال، سندرم نورولپتیک بدخیم، افزایش وزن و...)
۱۸. اجرای فرایندهای پرستاری در بیماران با مشکلات تنفسی همانند آموزش و نظارت بر پاکسازی راههای هوایی و توانبخشی ریوی، نظارت بر درمانهای استنشاقی و فعالیتهای بدنی، تغذیه و مشکلات روانشناختی و مددکاری
۱۹. مشارکت، اجرا و انجام تکنیک های روان درمانی شامل: فرد/خانواده/ گروه درمانی، بازی و تفریح درمانی و انجام مشاوره های پرستاری لازم
۲۰. اجرای فرایندهای پرستاری در مراقبت از افراد مبتلا به سرطان
۲۱. ارزیابی وضعیت جذب و دفع و اجرای فرایند پرستاری در مایع تراپی
۲۲. رعایت اصول کنترل عفونت در بیماران عفونی
۲۳. اطمینان از عملکرد صحیح وسایل و تجهیزات تخصصی
۲۴. دادن انواع داروهای قابل استفاده در منزل و کنترل عوارض جانبی
۲۵. تزریق آنتی بیوتیک های قابل تزریق در منزل
۲۶. مدیریت کاتتر های وریدی در موارد تزریق آنتی بیوتیک چندمرحله ای و سایر موارد مورد نیاز
۲۷. مدیریت درد بیمار در محدوده شرح وظایف پرستاری
۲۸. مدیریت عوارض بی حرکتی (پیشگیری از اختلالات عضلانی اسکلتی و اختلالات سمپاتیک- پاراسمپاتیک، Out /ROM^۵ (of bed
۲۹. آموزش به مددجو جهت استفاده از انواع نبولایزر
۳۰. انجام هماهنگی جهت مراقبتهای تخصصی توسط تیم چند رشته ای مراقبت در منزل در بیمارانی که چندین عضو در گیر است همانند بیماران مبتلا به سیستمیک فیبروزیس (CF)
۳۱. اجرای فرایند مراقبت تسکینی تخصصی در شیرخواران/ اطفال / بزرگسالان مبتلا به بیماریهای مزمن
۳۲. ثبت کامل اقدامات انجام شده در پرونده کاغذی/ الکترونیک بیمار

د) تواتر ارائه خدمت (تعداد دفعات مورد نیاز / فواصل انجام)

حداکثر چهار بار در روز / ۱۶ ساعت در روز

ه) افراد صاحب صلاحیت جهت تجویز (Order) خدمت مربوطه:

پزشک متخصص متناسب با نوع بیماری

⁴ Post-Traumatic Stress Disorder

⁵ Range Of Movement

و) افراد صاحب صلاحیت جهت ارائه خدمت مربوطه:

کارشناس پرستاری و بالاتر دارای پروانه صلاحیت حرفه ای بر اساس شرایط مندرج در بخش ب) (تعریف و تشریح خدمت مورد بررسی)

ز) عنوان و سطح تخصص های مورد نیاز (استاندارد) برای سایر اعضای تیم ارائه کننده خدمت:

در این سطح بر اساس نیاز بیمار علاوه بر خدمات تخصصی پرستاری، خدمات اولیه از ظرفیت کمک پرستار/ بهیار تحت نظارت مسئول فنی مرکز و خدمات پایه / عمومی پرستاری در قالب بسته مربوطه مجاز می باشد.

ح) استانداردهای فضای فیزیکی و مکان ارائه خدمت:

محل سکونت/ نگهداری بیمار

ط) تجهیزات پزشکی سرمایه ای به ازای هر خدمت:

تجهیزات سرمایه ای بیمار بر اساس نیاز بیمار و یا به دستور پزشک مربوطه

ی) داروها، مواد و لوازم مصرفی پزشکی جهت ارائه هر خدمت:

داروها و لوازم مصرفی بر اساس نیاز بیمار و طبق نسخه پزشک تهیه می گردد.

به منظور حفظ ایمنی بیمار و سهولت در ارائه خدمات لازم، کیف مراقبتی پرستار شامل اقلام سرمایه ای، لوازم مصرفی پزشکی و داروهای اورژانسی زیر همراه وی می باشد:

فشارسنج، گوشی پزشکی، تب سنج، پالس اکسی متری انگشتی، دستگاه تست قند خون (گلوکومتر)، سرنگ های استریل در سایزهای مختلف (۲۰، ۵، ۱۰، ۲ سی سی)، آنژیوکت در سایزهای مختلف (۲۰، ۲۲، ۲۴)، ست سرم، الکلی، پنبه الکلی، چسب ضد حساسیت، باند و گاز استریل، ست پانسمان استریل یک بار مصرف، گاز استریل و غیراستریل، بتادین و سرم شستشو، باندکشی، چسب زخم، دستکش استریل و غیر استریل، سوند نلاتون در سایزهای مختلف، سوند و ماسک اکسیژن، کیسه ادرار، ژل لوبریکانت، ماسک جراحی، گان و روپوش پرستاری، ظرف ایمن دفع سرسوزن (safty box) و کیسه های پسماند عفونی و شیمیایی-دارویی، چراغ قوه پزشکی (penlight)، پرونده پرستاری بیمار (کاغذی یا الکترونیک جهت ثبت اطلاعات و اقدامات انجام شده)، کیسه پسماند عفونی، اسپری سالبوتامول و پرل TNG، قرص استامینوفن، قرص کاپتوپریل، قرص آسپرین

ک) استانداردهای ثبت:

— گزارش کلیه ارزیابی ها(از جمله ارزیابی های روانشناختی) و خدمات انجام شده به مسئول فنی مرکز توسط پرستار ارائه دهنده خدمات، الزامی است.

— ثبت تمامی خدمات توسط پرستار مربوطه به صورت کاغذی/ الکترونیک، انجام می گردد.

ل) اندیکاسیون های دقیق جهت تجویز خدمت:

کلیه بیماران در گروه های سنی مختلف که نیازمند مراقبت ویژه (سطح سه) نیستند؛ اما مانند بیماران سطح یک در وضعیت ثابت و پایداری نمی باشند؛ در این سطح مراقبتی قرار می گیرند.

م) شواهد علمی در خصوص کنترا اندیکاسیون های دقیق خدمت:

— ناپایداری علائم حیاتی شامل (افت یا افزایش شدید فشار خون، نبض نامنظم، تنگی نفس)

- درد حاد شدید و کنترل نشده
- خونریزی فعال یا مشکوک به خونریزی داخلی
- کاهش سطح هوشیاری، بیهوشی و تشنج فعال
- تب بالا و پایدار همراه با علائم سپسیس
- علائم سکته قلبی یا مغزی مانند (درد قفسه سینه، ضعف ناگهانی اندام، اختلال تکلم)
- نیاز به اکسیژن تراپی پیشرفته یا تهویه مکانیکی
- عفونت شدید نیازمند مراقبت بیمارستانی
- سایر وضعیت های نیازمند به مداخلات پزشکی و اورژانسی
- شرایط تهدید کننده ایمنی بیمار و امنیت ارائه دهنده خدمت
- عدم همکاری بیمار یا خانواده در فرایند درمان

ع) موارد ضروری جهت آموزش به بیمار (موارد آموزشی که باید به بیمار-همراه- به صورت شفاهی، کتبی در قالب فرم آموزش به بیمار، پمفلت آموزشی، CD و ... آموزش داده شود تا روند درمان را تسریع نموده و از عوارض ناشی از درمان جلوگیری نماید):

- آموزش به بیمار و خانواده در رابطه با بیماری و خدمت ارائه شده ضروری می باشد. اهم آموزش های مورد نیاز شامل موارد زیر می باشد:
- آموزش عمومی سلامت و خودمراقبتی
 - آموزش روش صحیح مصرف داروها و اجرای دستورات پزشک
 - آموزش مراقبت های روزانه
 - آموزش رژیم غذایی و فعالیت فیزیکی
 - آموزش های مرتبط با تبعیت از درمان
 - آموزش پایش علائم خطر و نشانه های بیماری
 - آموزش حفظ ایمنی بیمار و پیشگیری از خطر
 - آموزش مستندسازی ساده به بیمار یا خانواده مانند ثبت قندخون، فشارخون، وزن و ...
 - مشاوره تلفنی/ دورا پرستاری

منابع:

1. Ministry of Health and Medical Education (Iran). Nursing Job Description Handbook-Hospital Version. Tehran: Nursing Office, Ministry of Health and Medical Education; 2023.
2. Chicago UoI. Guidelines for Nurses Working in Home Care 2025 [Available from: <https://dscc.uic.edu/wp-content/uploads/2019/01/15-GUIDELINES-FOR-NURSES-WORKING-IN-HOME-CARE-READ-ORDER-1.pdf>]

۳. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جمهوری اسلامی ایران. بخشنامه تعرفه خدمات پرستاری در منزل. تهران: وزارت بهداشت؛

۱۴۰۱.

۴. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جمهوری اسلامی ایران. دستورالعمل خدمات پرستاری در منزل. تهران: دفتر پرستاری، ۱۳۹۹.
۵. راهنمای بالینی پرستاری در منزل، مرکز تحقیقات پرستاری ایران. تهران: ۱۴۰۰.
۶. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جمهوری اسلامی ایران- کتاب شرح وظایف سطوح و رده های پرستاری (مدیریتی، عمومی، تخصصی و اولیه)- تهران- معاونت پرستاری، ۱۳۹۶